

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 45, GOD. III, BEOGRAD, UTORAK, 13. MAJ 2008.

MIXER

Piše: Sonja Bikić

EVROVIZIJA: PESMOM DO EVROPE?

NARODNJACI I EVROPEJCI

Srbija trećeg milenijuma se ne razlikuje mnogo od Srbije 90-ih, a obe liče na Srbiju XIX veka, bar kada je reč o dominantnim društveno-političkim modelima retorike. Dok smena suprotstavljenih opcija na domaćoj političkoj sceni naizgled menja odnos sveta prema Srbiji i Srbije prema svetu, kontinuirano prisustvo tzv. proevropskog, s jedne, i nacionalističkog političkog opredeljenja, s druge strane, prerastaju u pojave dugog trajanja.

Instrumentalizacija sadržaja za koje se smatralo da predstavlja ju ogledalo domaće tradicije podrazumevala je i njihovo scenско postavljanje i prihvatanje kao simbola nacionalnog identiteta, a manipulacija ovim simbolima radi ostvarivanja nekog strateškog cilja postaje uobičajena praksa. Na početku XXI veka kolektivna histerija na ovom području ne plašnja, ali se nacionalistička euforija zamenjuje evropopulističkom. U prvoj deceniji trećeg milenijuma rasprave više ne idu toliko u pravcu potvrđivanja srpskog nacionalnog identiteta, već pre u pravcu dokazivanja srpske pripadnosti evropskom identitetu. U skladu s tim vodi se i kulturna politika, a sportska i muzička takmičenja i manifestacije na međunarodnom i evropskom nivou postaju politička arena i sredstvo za bolje pozicioniranje i brendiranje Srbije. Takmičenje za Pesmu Evrovizije jedna je od značajnijih manifestacija, intrigantna pre svega zbog političke pozadine. Kao obrazac, takmičenje za pesmu Evrovizija ima tendenciju da oblikuje jedan društveni poredak ujedinjene Evrope. S druge strane, ono je mesto susreta različitih nacija, kulturnih, muzičkih i političkih uticaja koje, reflektujući odnose moći, pokazuje stvarne posledice jednog političkog projekta na međunarodne odnose. Zbog toga su nastupi nekih zemalja na pesmi Evrovizije povezani sa njihovim političkim aspiracijama prema Evropskoj Uniji. Sámo takmičenje, u tom kontekstu, postaje sredstvo potvrđivanja evropskog identiteta onih zemalja kod kojih je taj identitet permanentno problematizovan.

Pozicioniranja i međusobni odnosi država na Pesmi Evrovizije odraz su globalne društveno-političke klime, koja uslovljava i pokreće određene trendove u svetskoj muzičkoj industriji, pa značaj koji samom takmičenju pridaju zemlje u procesu tranzicije i modernizacije treba tražiti kroz odgovor na pitanje kako se nacionalni i evropski identitet izražavaju kroz politiku odabira muzičkih numera, na koji način festival doprinosi uspostavljanju veza na međunarodnom nivou i koliko je takmičenje instrumentalizovano u

cilju legitimacije određenih političkih ciljeva. Ovakva upotreba takmičenja u Srbiji ima dva dijametralno suprotna efekta:

- segregaciju na unutrašnjem nivou (podele među Nama) i
- homogenizaciju na spoljašnjem nivou (ujedinjenje pred Drugima).

KULTURNI MUTANTI

Procesi modernizacije i suočavanje društava u tranziciji sa kulturnim imperijalizmom nisu, dakle, doveli do potpunog utapanja u globalne trendove i brisanja svih nacionalnih posebnosti, ali su otvorili vrata konzumerističkom stavu prema kulturnim specifičnostima u cilju njihovog brendiranja. Mešanjem lokalnog i globalnog, modernog i tradicionalnog, formirali su se svojevrsni „kulturni mutanti“ koji su postali prisutni u različitim segmentima svakodnevnog života. Muzika je možda i najindikativniji pokazatelj ovakvog trenda. Etno zvuci, to jest ono što se smatra izvornom, tradicionalnom muzikom nekog naroda, aranžirano na moderan, komercijalan način, izvire kao nov, popularni muzički žanr svetskih razmera. Prema Miroslavi Malešević, ova vrsta muzičke etno-egzotike koja se drži postulata „Sviraj lokal-

MIXER

Sonja Bikić: Evrovizija: pesmom do Evrope

CEMENT/retro

Dragoljub Stanković: „Gospod je veliki ratnik...”

ARMATURA

Saša Ćirić: Kad jaganjci utihnu

VREME SMRTI I RAZONODE

Miloš Živanović: Volšebna matematika demokratije

BULEVAR ZVEZDA

JEVRIĆ, Nebojša

BLOK BR. V

Lazar Bodroža & Tomislav Marković: Karta srpskog spasa (10)

Postizborni foto-komplet: Čija je ovo pesma?

Foto: Folnet

no, zvuči globalno“ dobija karakter kulturnog pokreta kojim se domaće vrednosti afirmišu izvan nacionalnih granica, odgovarajući na svetsku potražnju za egzotičnim. Reč je o novim standardima samopredstavljanja, koji naginju kosmopolitizmu i suprotstavljeni su tendencijama nacionalistički/konzervativno orijentisanih pregalaca da kroz povratak „tradicionalnoj“ narodnoj kulturi i muzici sačuvaju autentične nacionalne vrednosti, uz ograđivanje i zatvaranje od globalnih tokova. Numere predstavnika sa Istoka, koje poslednjih nekoliko godina postižu visoke plasmane na Eurosongu, mogu se odrediti kao neka vrsta festivalskog muzičkog eklektizma, koji kombinuje etno žanrove sa modernim pop i tehno muzičkim obrascima.

U Srbiji postoji čitav spektar narodnih muzičkih žanrova, od renesansnih melodija, preko tursko-grčkog melosa, balkanskih ojačica, čobanskih frula, hajdučkih gusli do cigansko-srpskih truba. Da li će se ova raznovrsna „srpska“ muzička tradicija zvati

etno, folk ili turbo-folk, svakako će zavisti od aranžmana, odnosa prema tradiciji i cilja koji se „upotrebom tradicije“ želi postići. Izmišljanje muzičkih tradicija i plasiranje određenih vrednosnih sistema povezanih s konkretnim žanrom, na ovim prostorima je tokom protekle decenije dobilo zabrinjavajuće razmere, pa muzika, kao i drugi elementi kulture, postaje sredstva za ostvarivanje određenog političkog cilja.

Fenomen „izmišljanja tradicija“, koji je u Srbiji eskalirao 90-ih, Hobsbaum povezuje s periodima brzih transformacija društva, kada dolazi do zamene „starih“ tradicija „novim“, koje su prilagođene novim društvenim obrascima, nakalemljene na stare i upotrebljene za sasvim nove ciljeve. Pa ipak, tradicija „izmišljanja tradicija“ i borba na kulturnom/muzičkom frontu za konkretne društveno-političke ciljeve, danas, u promenjenim političkim i socijalnim prilikama, dobijaju novu dimenziju.

Svedoci smo promena u domenu kulturne politike: došlo je do

IZMIŠLJENA SRPSKA TRADICIJA
DANAS JE SVE MANJE ORUŽJE
ZA BORBU U NACIONALISTIČKIM
RATOVIMA, A SVE VIŠE ORUĐE
ZA POPRAVLJANJE NEGATIVNOG
IMIDŽA ZEMLJE U SVETU

smekšavanja nacionalističkog diskursa, čija se retorika više ne zadovoljava ksenofobičnim isticanjem i veličanjem srpskog nacionalnog bića, već uključuje i izvesnu dozu kosmopolitizma, s jedne, i otvaranja proevropski nastrojenih, mejnstrim elita za filtrirane segmente srpske tradicije, s druge strane. Ekstremni nacionalizam, kao i ekstremni kosmopolitizam, jednostavno postaju disfunkcionalni u okolnostima u kojima se od tradicionalne kulture puštene na svetsko tržište, može izvući profit – materijalni i duhovni. Izmišljena srpska tradicija danas je sve manje oružje za borbu u nacionalističkim ratovima, a sve više oruđe za popravljjanje negativnog imidža zemlje u svetu. Kada „evropski marginalci“ izražavaju pripadnost evropskom identitetu na Eurosongu, oni to više ne čine prihvatajući za ovaj festival karakterističnu, nadnacionalnu pop muziku, već se opredeljuju za lokalne, etno žanrove.

EVROSONG INTEGRACIJE

Povratak Jugoslavije (preimenovane u Državnu zajednicu Srbije i Crne Gore) na evrovizijsku scenu 2004. godine imao je poseban značaj. Promena političkog kursa četiri godine ranije „nagrađena“ je svečanim prekidom jednodecenijske izolacije, a Željko Joksimović koji je došao u Istanbul s namerom da pesmom *Lane moje* „pokori Tursku i Evropu“, izvojevao je drugo mesto i svojoj zemlji, bar na kratko, povratio poljuljani nacionalni ponos. Recept za odličan plasman pesme *Lane moje* svodi se na patentiranje balkanske etno muzike u trenutku kada je *world music* u izrazitom trendu.

Evrovizija 2004. je između ostalog pokazala i da orijentalni i balkanski ritmovi u trećem milenijumu prvi put u istoriji muzičke industrije počinju da odnose prevagu nad anglo-američkim što je još interesantnije ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da su prethodnih decenija evrovizijskog takmičenja zapadnjačkom ukusu bile neprihvatljive sve pesme koje su naginjale ka etno i „orijent“ zvuku. Pesma Zdravka Čolića *Gori vatra*, koja je domaćoj javnosti ulivala puno nade 1973. godine, na Evroviziji je doživela fijasko jer je, po Čolićevim rečima, članove žirija podsećala na orijent.

Polemiku oko zapadnog i tradicionalno-narodnog muzičkog stila, započela je Lepa Brena 1983. godine, kada je rekla da je izabrana Danijelova pesma *Džuli* „otrcana kopija nekih stranih uzora“, zalažući se pri tom za „pravu“ jugoslovensku pesmu. „Nikakav rok, balada, šansona, ništa od onog što krademo sa strane... Što da se foliramo, mi smo seljačka nacija, tačnije seljačko-radnička...“ Lepa Brena je na neki način antcipirala razvoj događaja na Eurosongu u XXI veku, kada je i strah od narastajuće amerikanizacije festivala postepeno počeo da zamenjuje strah od njegove orijentalizacije i balkanizacije.

Balkanizacija festivala tekla je uporedo s završnim fazama balkanizacije nekadašnje Jugoslavije. Sukob montevizijskog i beovizijskog stručnog žirija na takmičenju za Evrop(j)esmu, započet 2005. godine kada je prilikom nekorektnog glasanja crnogorskog žirija pobedila crnogorska grupa *No name*, eskalirao je

2006. godine. Ova situacija je veoma podsećala na ono što se događalo 1991. godine. Crnogorski žiri je 2006, na isti način kao i prethodne godine, nastojao da progura grupu *No name*, ali su ovog puta posledice bile mnogo gore od nedovoljno dobrog plasmana na evropskom takmičenju. Publika je u Sava Centru zviždanjem negodovala na izbor crnogorskog predstavnika, neki članovi srpskog žirija su povukli svoje glasove, stvorena je oštra podela na nacionalnoj osnovi, a predsednik Upravnog odbora javnih radio-televizija nije priznao pobjedu crnogorske grupe. Srbija i Crna Gora su ostale bez predstavnika na pesmi Evrovizije, a u maju mesecu Crna Gora je na referendumu izglasala dugo najavljivanu nezavisnost.

Nakon ovih događaja, u srpskoj javnosti više niko nije potcenjivao politički značaj Eurosonga, a instrumentalizacija evrovizijskih muzičara u političko propagandne svrhe kulminirala je pobedom Marije Šerifović 2007. godine u Helsinkiju. Pobjeda je predstavljena kao početak novog poglavlja za Srbiju, a sama pobednica prihvaćena je kao ikona marginalizovanih - Srba, Roma i homoseksualaca. Mediji su javnost zatrpavali mnogobrojnim izjavama o popravljjanju imidža Srbije u svetu, ali su najekstremnija bila partijska svojatjanja Marije Šerifović. Otimanje oko pobednice koja je pesmom uspela ono što još nikome od političara nije pošlo za rukom, naime da konačno dovede Evropu u Srbiju, otpočelo je u parlamentu još uoči pobjede. Prvi je priliku iskoristio jedan od narodnih poslanika koji je prisutnima skrenuo pažnju na to da je na takmičenju Srbija od bivših jugo-republika dobila maksimalni broj poena, a od Rusije samo pet, u čemu

Foto: Beta

CEMENT / retro

Piše: Dragoljub Stanković

„GOSPOD JE VELIK RATNIK, I MI STUPAMO ZA NJIM“

Četiri kanona Ivana V. Lalića i njegovi kritičari

Granice sekularne države odavno su narušene. Srpska književnost je u poslednjih dvadeset godina uložila velike napore da to učini i na polju literature. Među tekstovima koji su dali značajan doprinos tom retrogradnom procesu su i Četiri kanona Ivana V. Lalića. Ko je odgovorniji: pesnik ili njegovi kritičari?

Knjiga *Četiri kanona* (1996) Ivana V. Lalića predstavlja racionalnu pretenziju pesnika da se pred kraj svog života ogleda u *diskurzivnoj poeziji*. Nakon čitanja *Kanona*, međutim, izostaje onaj *estetski kvalitet*, koji su *umele* da proizvedu ranije pesnikove zbirke poput *Strasne mere* ili *Pisma*. Dok u njima esencije struje slobodno, sačuvane za sve nas, dotle u *Kanonima* vlada poetska nelogičnost, slabiji neprevreo stih, kao signal jedne iskrene duhovne krize. *Labudova pesma* ne mora da bude i najlepša. Višestruku Lalićevu motivaciju (inače, prevodioca T. S. Eliota, koji se *hrišćanski* odredio u svom delu *Četiri kvarteta*), možemo naslutiti i u želji da se ukrste: opevanje pesnikove Vizantije, sećanje na poslednju pokajničku pesmu Laze Kostića (takođe posvećenu *ženskom*, Bogorodici), lična drama poslednjih pitanja i odgovora koji žele da se *kanonizuju*. Ali sve to, ipak, nije dovoljno za dobru poeziju. Čitanje *Kanona* prati osećaj da je pesnik odustao od svoje *strasne* i priklonio se *diskurzivnoj* meri.

Ako bi se *Kanoni* predstavili prevashodno kao *uglazbljeni* teološki traktat, ne bi bilo potrebe za upoređivanjem sa poetskim radovima istog autora, ali književna kritika insistira baš na književnoj vrednosti ovog dela čime briše odavno postavljene unutrašnje granice između literature i teolo-

je video dodatni razlog za smenu radikalnog protivnika na položaju predsednika skupštine, koji se zalagao za još čvršće veze s Rusijom i za „Srbiju kao rusku guberniju“.

Pobeda na Evroviziji je dodatno politizovana pozivanjem na tabloidske informacije o političkom opredeljenju pojedinih rođaka Marije Šerifović, da bi se situacija potpuno otrgla kontroli kada je Evropska komisija u žaru predsedničke kampanje u Srbiji dovela u pitanje Marijin položaj ambasadorke EU. Otvorenu podršku srpske pobednice Eurosonga predsedničkom kandidatu Srpske radikalne stranke funkcioneri iz EU protumačili su kao moguće kršenje ciljeva programa „Godine interkulturalnog dijaloga“, pa je čak i uredništvo srpskog gej portala „Kvirija“ diskvalifikovalo pesmu *Molitva* u konkurenciji za hit godine, smatrajući „da gej hit godine mora da bude u službi slobode i promocije različitosti, a ne u službi ideja stranke čiji je predsednik optužen za ratne zločine“.

Politička scena u Srbiji i ambivalentna osećanja javnosti prema Evropi dovode do zabrinjavajućeg trenda političke regrutacije umetnika, muzičara i glumaca. U situaciji u kojoj se uspešnost jedne političke kampanje meri brojem javnih, često vanstranačkih ličnosti koje su u nju uključene, prodiranje partijskog delovanja u sve sfere društvenog života i podela na relaciji mi/oni, evrofilu/rusofilu, modernisti/tradicionalisti, budućnost/prošlost, postaje, takoreći, istorijska neminovnost.

Internacionalni sportski i muzički uspesi „naših“, u konkretnom slučaju uspeh na Eurosongu, koji se s jedne strane ispoljavaju kao faktor nestabilnosti, raslojavanja i stranačke otimačine oko pobednika, na unutrašnjem planu imaju svoj homogenizujući potencijal u odnosu prema svetu. Shodno tome, Miroslava Lukić-Krstanović zapaža da se internacionalno učešće na nekom spektaklu u Srbiji prevashodno smatra uspehom države, a tek posle uspehom pojedinaca: „često se za neku pobjedu kaže *Pobedila je Srbija*. To je muzička fabrikacija nacije“.¹ Međunarodne pobjede „naših“ na trenutak neutrališu interne političke sukobe - nacija postaje solidarna u odnosu na spoljašnju drugost. Na unutrašnjem planu, nacionalne pobjede dodatno podstiču opstanak dugovečnih podela, a pobednike pretvaraju u instrumente političko-propagandnih promocija, koje odražavaju jedan od dva moguća retorička diskursa i njihove hibridne varijante oličene u populizmu novog evropatriotizma ■

1 Pored „muzičke fabrikacije nacije“ i brisanja svih stranačkih neprijateljstava u trenutku kada se ponosno navija za sunarodnike, Eurosong otkriva i potencijal muzičke fabrikacije blokova - proizvoda solidarnosti malih i skrajnutih. Većiti antagonizmi balkanskih država u stvarnosti, na evrovizijskom takmičenju transformišu se u velikodušnu i bizarnu razmenu najviših poena - „Makedonci glasaju za Albance, Hrvati za Srbe, a Srbi za Albance, Bosance i Hrvate.“ Tako stvaranje evrovizijskog balkanskog bloka, ide u pravcu transformacije balkanskog identiteta, ovekovječnog u frazi „Balkan - bure baruta“. Ekspanzija etno-melodija, maternjih jezika i više nego civilizovano glasanje balkanskih zemalja jedan je od doprinosa poboljšanju političke vizure ovog područja, koje se grčevito bori za poziciju u Evropi, šaljući joj putem festivala „lakah nota“ poruku političkog ujedinjenja.

gije. Međutim, osnovna intencija *Kanona* nije poetska već apologetska. Istina poezije nije i istina istorije, filosofije, teologije ili psihologije. Štaviše, među ovim duhovnim delatnostima postoji stalno nadmetanje i apsorpcija, *krađa* ideja i činjenica, ali to samo govori o složenosti i bogatstvu mogućih pogleda na ljudsko iskustvo. Čim se poezija stavi u službu opravdanja, apologije neke od njoj suprotstavljenih branši, ona se srozava na racionalni instrument. Prava poezija, međutim, transcendirala sve, pa i samu sebe.

Stoga treba postaviti pitanje da li se radi o nacionalističkom tekstu. Precizan odgovor bi mogao da glasi da se ovde radi pre o ve-

likom *nacionalističkom potencijalu*, nego o otvorenom nacionalizmu ovog dela; taj potencijal je naročito eksponiran u nekim njegovim pesmama, koje su naši kritičari dočekali sa neskrivenim zadovoljstvom. Propagatori militarizacije srpske poezije, čitavo mnoštvo *stručnjaka*, (Petković, Stipčević, Hamović, Jovanović i dr), prepoznali su instinktivno u *Četiri kanona* Ivana V. Lalića tu banalnost, slabost, pesnikov pokušaj služenja teologiji, kao šansu za svojih pet minuta *crne večnosti*, za svoj a ne pesnikov *spas*, u delu u kom inače autor pokušava da uđe u trag *invenciji plana spasenja*.

Gospod je velik ratnik, i mi stupamo za njim, citira pesnik biblijsku frazu, pišući svoje *Kanone* u jesen te 1995, neposredno nakon počinjenog zločina genocida u Srebrenici. Slaviti svet uprkos zlu, i njegovog Tvorca uprkos njegovoj nepojamnosti, teza je ovog dela. Sve je u njemu podređeno naporu da se do tog cilja dođe. Međutim, pesnik je mnogo bolje *proslavljao svet i njegovu tajnu* kada je to činio implicitno u svojim ranijim knjigama.

Pokušaj da se racionalno *uhvati* denotat reči *bog*, kao sve i njene konotacije, bez neizbežnih spontanosti u jeziku, otvara prazninu u pevanju. Ne pomažu tu biblijski i književni citati, liturgijski kanoni i formalna disciplina. Nema ovde čak ni atmosfere *sakralnog*, a kada autor peva o zlu to je na nivou srednjoškolskog papirnato satanizma. Sve je papirnat i šablonski. Glavni model svake pojedinačne pesme u *Kanonima* odgovarao bi sledećoj šemi: dvoumljenje koje se (ni poetski) ne razrešava, priznavanje poraza i molitva, predaja milosti Bogorodice, ali ta se molitva dezavuiše time što se dvoumljenje nastavlja i kroz tu molitvu! Ili se molite ili pišete modernu poeziju ili diskurzivno filozofirate, inače je sve veoma nategnuto. Ovde je na delu racio koji se muči, dok su poente bogoslovske, a ne poetske. Inače, u *Kanonima* ima i dobrih metafora i pojedinačno uspehli pesama. Takođe, *Četvrti kanon* je najbliži poeziji, ali to je samo pozitivan učinak jedne višedecenijski razvijane pesničke radionice, usputni dobitak.

Formiranje demokratske, proevropske vlade zavisi od nacional-socijalista. Pronađite logičku grešku u prethodnoj rečenici.

Tomislav Marković

Evo kako to izgleda konkretno. U prvoj pesmi *Prvog kanona* šest puta ponavlja se biblijsko *Gospod je velik ratnik*. Prvi put sa stihovima ispred koji nam kažu da ćemo videti: *Istoriju u hodu, a pod ruku sa legendom*,/ *Kako to obično biva*. Kasnije se na to nadovezuje i *mi stupamo za njim*, dok je u sledećem ponavljanju to stih *o tome svedoči/ Okrvavljena čipka na rubu prostora koji se širi*. Dva puta se pominje *Mesec nad Beogradom* a sve se dešava u sablasnoj *noći bez vetra*. Kritičari su posebno pohvalili baš ovu pesmu. *Prosečan* čitalac bi mogao da se pita o kakvom to *istorijskom hodu* se radi i o kakvoj *legendi* koja je podržava, zašto to tako *obično biva* kod nas, kao i to *ko to stupa* i sa kakvim to *bogom* ispred sebe i zašto je čipka okrvavljena i zašto je sve tako sablasno nad Beogradom te jeseni 1995. godine i kasnije?! Zašto su se toliki kritičari nadahnuli baš ovom slabom pesmom? Šta im to prliji ganglije? Odgovor je, da je velik, ne Gospod, već *militaristički potencijal* ove pesme, bez obzira što je pesnik verovatno imao drugo na umu, starozavetnog Boga i njegov karakter.

Zanimljivo je da je pesnik već u sledećoj pesmi dao moguće predviđanje o svojim nacionalističkim *tumačima*. On govori o *budućem stidu* i kaže *Jedna bi duša htela da bude/ Duša u mojoj duši, parazit; ... Tuda bi duša htela da bude/ Poraz u mojoj duši, ...* Ipak, autor nastavlja u sledećoj pesmi u duhu prve, *Gospod ubija i oživljuje, posluje/ U našem svakodnevlju, kao baštovan*:/ *Kalemi, čupa korov, podrezuje, ...* propovedajući fatalizam, inače, stran hrišćanstvu: *ne možeš muvu da zdrobiš/ Noktom o nokat palca, ako ti pisano nije*.

U četvrtoj pesmi *Prvog kanona* kao i u pesmi *Imitiranje Lazara* iz knjige *Strasna mera*, lirski subjekt pije hladno mleko ujutru. To je pesnički mnogo uspešnija *imitacija* od neuverljive *poze* racionalnog dopisivanja Biblije u *Kanonima*.

U pesmi *Imitiranje Lazara* pesnički uspešno je reaktuelizovana situacija vaskrsenja, za razliku od one u *Kanonima*. Inače, u Lalićevim ranijim radovima i izjavama može se naći koren te nesigurnosti i straha od promene u književnom i istorijskom smislu. To se ogleda i u papirnatom sataizmu iz pete pesme, gde govoreći o svom telu pesnik kaže: *Ovo telo*,/ *Ugroženo u svetu opasnih privida, i namera/ Ubilačkih; jajo-glavi Satana ima lični kompjuter/ Od deset gigabajta, ...* Iako autor u osmoj pesmi kaže: *pustimo bogoslovlje, ... Pesma je istinski put*, on razrešava svoje dileme o spasenju na bogoslovski način, protivrečeći sebi čak i u završnim molitvama Bogorodici: *reci arhandelu/ Da mi izvadi dušu bosiljkom, ako može*,/ *(Ako nije urasla u sumnju, u gangrenu) ...*

U prvoj pesmi *Trećeg kanona* pesnik ponavlja, kao da uverava samog sebe, da *Gospod je velik ratnik, i najveći logističar* i da tu se radi o *državnoj tajni/ Stvaranja* kao i da *Tvrd je na suzama Tvorac*. ... *On zna zašto u hodu posrne istorija*. Koliko je to, na primer, daleko od ideje *evolucije božanskog* u poeziji i esejima Miodraga Pavlovića? Ovako racionalizovano, plošno pevanje nužno se graniči sa kičem i banalnošću, što je inače religija nacionalističke paranoje. *Kanoni* su protivurečan tekst, u njemu se mogu naći razlozi za svakakvog Boga, svačiju krivicu i iskupljenje. Kritika je, međutim, velikom brzinom *uspela* da fiksira njegova značenja i učini ga nacionalistički upotrebljivim štivom. To je dodatno učinjeno i krunisanjem *Nedremanog oka* R. P. Noga (proizašlog iz Lalićevih *Kanona*), koji je u poeziji učinio isto ono što i kritičari u svojim tekstovima. *Ogolio* je tekst i učinio ga transparentnim. Flaker kaže da se karakteristike neke stilske formacije najlakše mogu čitati kod epigona, po pravilu slabijih i netaalentovanih. Ukoliko bismo Lalićev tekst čitali iz ovog rakursa, mogli bismo lako shvatiti razloge povišene nacionalističke valentnosti *Kanona* ■

ARMATURA

Piše: Saša Čirić

KAD JAGANJCI UTIHNU

- Ili je tunel okrećen ili smo bliže izlazu -

Najvažniji izbori posle onih koji će dovesti do demisioniranja Miloševića, okončani su neočekivanim trijumfom proevropskih snaga okupljenih u koaliciju oko stranke srpskog predsednika. Bili izbori od prekjuče referendum ili ne, njihov značaj može imati snagu prekretnice.

KAŽI MI, KAŽI (ankete)

Još koliko pre nekoliko dana, trka između demokrata i radikala vodila je u uzbudljiv foto-finiš, pri čemu je radikalska „Mala Mo“ barem za glavu od 50 do 100.000 glasova prednjačila demokratskoj „Brzoi fotografiji“. Još koliko pre nedelju-dve Cesid je opipao puls svog reprezentativnog uzorka: radikali 88, demokrate 85, narodnjaci 30, liberali 20, socijalisti 17 i manjine 10 mandata. Izborna noć prizvala je „fikciju“ koju samo život može doneti: demokrate 103, radikali 77, narodnjaci 30, koalicija oko SPS-a 20, LDP 13, manjine 7 mandata (mađarska koalicija 4, Ugljanin 2 i Albanci iz Preševa 1). Dakle, ne samo da je drastično omanuo broj mandata kod prvoplasiranih, već je uneređen i poredak stranaka (sem, u oba slučaja, kod narodnjaka koji su se idealno uklopili u istraživački sken). Ova, nipošto prva, odstupanja mogu da ukažu na dve stvari: anketirano biračko telo je toliko nesolidno da ili ne govori istinu prilikom ankete ili ne drži obećanje dato anketaru, ili je opšta vrednost anketiranja i načina na koji se ona sprovode u Srbiji iz nekog razloga poslovično niska. Pritom ne mislim na plaćene ankete koje se poturaju kao objektivna reprezentacija raspoloženja birača. Kod nas su istraživanja javnog mnjenja simulacija analize koja treba da pokrije nedostatak istinskog uvida u raspoloženje birača, posebno u razumevanje razloga tog raspoloženja. Više nego licemeran instrument manipulacije javnim mnjenjem, ovakva istraživanja pripadaju industriji zabave, isto koliko i analitičarska mudrovanja korisna su za razbibrigu dokonih, umesto što služe kao korektiv političkih kampanja i signal malignih društvenih simptoma.

BORIS I UJEDINITELJ (rezultati)

Dezavuisani anketama, glavnu brigu videli smo u tome hoće li patriotski blok smeti da formira Vladu, u neprijateljskom okruženju većine medija, intelektualne elite, evropske administracije, ali i suočen sa manjkom sposobnih kadrova, patriotski

po svaku cenu, odnosno nisu pokazali nutritivnu spremnost da blagi rast standarda i realno veću kupovnu moć zamene za sumnjivu makrobiotičku ishranu („Korijenje na 100 načina“). To je poruka „kriptonitske“ snage utoliko što dolazi gotovo neposredno posle proglašenja i većinskog evro-atlantskog priznanja kosovske nezavisnosti (i mimo efekta oslobođanja Haradinaja i promovisanja formule Koza nostre: nema svedoka - nema optužnice). Da li su birači prodali zavetnu kosovsku veru za Judinu evropsku večeru, pljunuvši pritom na doslednost i poštenje branitelja državnog i nacionalnog interesa, kako veruje razočarani i poniženi premijer? Degolovski izdan od naroda koji nije na visini zadatka koji je zacrtala nacionalistička elita, uspaljen od vlasti koja mu se osladila toliko da mu se razložna politička retorika pretvorila u grimase, kletve i potonuće u Miloševićev ideološki mulj, premijer koji to nikad nije bio (čovek koji se bavi ekonomijom i razvojem društva svoje zemlje) groteskna je figura ovih izbora. On ne pokazuje da razume da je vreme ne samo da ode u opoziciju, već i da se skloni sa političke scene. Lider koji je izgubio sve do čega mu je najviše bilo stalo: zajedničku državu sa Crnom Gorom, Kosovo u sastavu Srbije, sekularnu vlast, dosadnu državu, to će reći pravno uređenu zajednicu koja zna šta su joj limiti i koja se ne iscrpljuje u apsurdnoj istorijskoj metafizici. Radikali nisu samo drugi veliki gubitnici ovih izbora; oni su putnici za prošlost. Marketinški retuširani, sa retoričkom matricom obračuna sa korupcijom i zaštitom interesa građana, nisu bili u stanju da uvere ni sebe da je moguće postati prihvatljiva konzervativna stranka kojom rukovodi zla sila sa njihovog uniformisanog revera. Izgradnju mostova i parkova, zadržavanje stranih investitora i privlačenje drugih, propagiranu ekonomsku kompeticiju Istoka i Zapada trebalo je alhemijski stopiti sa politikom Velike Srbije koja je presudno uticala na razbijanje Jugoslavije i generisala ratne zločine, kao i sa prekidom diplomatskih i političkih odnosa sa zemljama koje su priznale Kosovo. Pokazalo se da je za birače u Srbiji fića je važniji od tenka, bezvizni režim sa EU od ruskog interejla a ono malo penzija, honorara i plata, besplatne akcije, potrošački i stambeni krediti preči od duplih plata profesionalnih Srba na Kosovu i čuvara „berlinskog“ mosta na Ibru. Svejedno, prve reakcije radikala pokazuju njihovo zlo, biće i pravo lice: puka statistika nadređuje se očiglednoj izbornoj volji i preti se izazivanjem građanskih nemira. LDP je, stranački gledano, treći gubitnik ovih izbora. Stagnacija političke podrške ovoj stranci pokazuje da je biračko telo u Srbiji prelomilo za hijerarhiju političkih prioriteta: Evropa pa Kosovo, ali da ne pokazuje želju za radikalnim zaokret prema dosadašnjoj zajedničkoj nacionalnoj politici Koštunice i Tadića. Očuvanje Kosova, odnosno „odbrana integriteta i identiteta“ Srbije još uvek biračkom uhu zvuči najprihvatljivije. Ipak, „gubitništvo“ LDP-a je relativno. Oni ostaju najprirodniji saveznik demokratama, koristan korektiv i neophodan akcelerator svih reformi srpskog društva.

QUO VADIMUS (perspektive)

Uprkos predizbornim anketama, nikada nisam verovao da koalicija oko SPS-a može da bude slabija od LDP-a. Sklopljena je da bude mehanizam za prikupljanje glasova, neopredeljenih koliko i nostalgicnih, klasno samosvesnih umirovljenika, subnorovaca kojima nisu smetale ratne kokarde 90-ih i ruralnih fanova palanačkog gazde, fasciniranih činjenicom da umesto kravlje balege na putu stoji asfalt a u parku zasađeno cveće. Najpoželjnija udavača najviđenija je da se proda što skuplje, pojedinačno ili u celini, što može važiti i za druge stranke i pojedince u parlamentu. Polje magnetnog uticaja najjače i jedino perspektivne koalicije zasigurno će nekoga sebi privući. Politika nije работа za gadljive i rigidne; a to, naravno, ne važi samo za birače ili TV-kibicere već i za učesnike na političkoj sceni. Bila manjinska Vlada ili nova mega-koaliciona sprega (pa sve i da se ne formira, pri čemu će moralni pobednik, a kasnije i realni vlasnik iritiranih glasova, opet biti trenutno najjača lista), ona će imati jasan koncept delovanja ali i nasledene poteškoće koje generišu famoznih 5 (+1) principa. Što je najznačajnije, takva u osnovi evro-reformska Vlada ma kada da se formira nema potrebe da pravi zbunjujuće i kontraproduktivne kompromise i uverava nas da je odlučna da svoje namere sprovede. Od nasleđenih poteškoća najveća će biti ona koja se odnosi na programski stav o očuvanju Kosova. Nije jasno hoće li zapadne zemlje još više izaći u susret Tadićevim diplomatskim naporima revitalizacije rezolucije 1244 (a nije jasno ni šta bi to bilo, ni kojim sredstvima bi se to ostvarilo) ili će, naprotiv, oslobođeni balasta nacionalističke pretnje krenuti u masovno priznavanje nezavisnosti Kosova. Nije jasno na koje kompromise je spreman Tadić sa socijalistima a na koje sa LDP-om pri formiranju Vlade ili kreiranju skupštinske podrške, odnosno šta će čija uloga biti od partnera u Tadićevoj koaliciji: šta će dobiti politički zombi, vazda nepouzdati Vuk Drašković a šta pragmatični pijanista Nenad Čanak.

Svejedno, 11. maj je zaista bio repriza Dana Evrope i Dana pobeade nad fašizmom (nad 90-im). To pruža osnovu za umereni optimizam. Barem kao prvi utisak ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Miloš Živanović

VOLŠEBNA MATEMATIKA DEMOKRATIJE

1. Samo želim da skrenem pažnju da nije legitimno nekomе unapred zabraniti da bude izabran za premijera, jer se time krše ustav i međunarodno pravo. Podsećam, bilo je pokušaja da se i sam taj ustav protivustavno zaustavi, ali referendum ih je privoleo pravu, te nisu znali da li više vole mene kao legitimnog premijera ili moju preambulu. (*premijer u odlasku, ili povratku*)

1^{1/2}. Olovno jutro posle teške izborne noći. Leteći reporter locira ministra u odlasku kako usamljen sedi na kamenu nultog kilometra autoputa, negde kod Požege.

- Gospodine ministre, kako ste dočekali izborne rezultate?

- Uduvano...

- Molim?

- Pa uduvano! Jesi gluv?!

2. Molim da bude notirano: Oštro demantujemo unijatska naklapanja o tome kako nismo poslužili pečenje zato što nam je stranka propala i osiromašila. Pečenje nije posluženo zato što smo ga charterom poslali u Hag, da nam se predsednik osveži i okrepi, pa da izmuze dušu onom bantu-sudiji! (*odgovor radikalnog funkcionera na pitanje novinara zašto ovom prilikom nije posluženo svinjsko pečenje*)

2^{1/2}. Dabogda svelo glasačko telo, kad puške bez poreza i uniforme nove nije htelo. (*čika Brana i bata Mile, u radikalnom štabu, posle ponoći*)

3. Verujte mi, rekao sam mu u oči: Ti nećeš biti premijer! I tako će biti! To znaju i bake i deke! Pa sećate se, kako sam mu rek'o prošli put. I za preambulu kako sam mu skresao u brk. I za prodaju NIS-a. A sad, svi na Eurosong, da pevate molitvu sa Ujedinjenim homoseksualcima Evrope, da im oprostite što ste ih tukli, pa ćete posle dobiti stipendije. (*predsednik Srbije, u istoriji poznat kao Viktor Lepi*)

4. Imam samo jednu stvar da vam kažem: Socijalna pravda! A vi znate ko vam to kaže... Pa svi ste bili socijala, ha-ha! Vi nas znate, mi vas razumemo. Ako zagusti, Absolutni Dragan je obećao da će nas pustiti u zoo-vrt da čerupamo nojeve i glodemo krmenadle od žirafe. Neće Srbija biti gladna! (*Ivica Koaliciona Potencija, u istoriji poznat kao Viktor Bezrepi*)

1 + 2 + 4 = demokratija + reforme

?

3 + 4 = demokratija + reforme

Šta će biti? ...Čuće se.

BLOK BR. V

www.kosmoplovci.net

Karta srpskog spasa (10)

Uputstvo za upotrebu: isecite kartu po nevidljivim linijama koje razdvajaju plavu krv kolenovića od plebejskih primesa, a potom je zalepite na životno delo Dejana Medakovića - Memorandum SANU. Ovakvo pripremljenu kartu instalirajte na istočni zid vaše kuće, tik pored ikona svetog Mladića Besrebenika i haških Velikomučenika. Dejanu se obrađajte za pomoć isključivo psaltirskom formulom «De profundis, Dejane», i to samo u trenucima kada se narod najstariji nađe u istorijskom ćorsokaku: kada Amerikanci i drugi narodi bez istorije krenu u nemoguću misiju da nam otmu ono što odavno nije naše, kad general Ojđanić ne prihvati bombaške usluge SANU, kad preterate sa «manastirkom» u pravoslavlnoj zanosu ili kad konceptualni umetnici ugroze naš vekovni princip krvi, tla i ulja na plitru.

Ako spadate u monijalističku gamad nesklonu molitvi i kockanju sa svojom sudbinom, Dejan vam može poslužiti kao prijemnik za slušanje radio signala na FM-eris talasima, ili kao damska lepeza za rashlađivanje u vrelin vartolomejskim i kristalnim noćima.

Rukopis pronađen u boci „manastirke“

„Dana sedmog, meseca četvrtog, baš na Blagovesti, leta Gospodnjeg tekućeg, dok sam podvrisnivao na predizbornom mitingu, kao za inat dođe mi reč Gospodnja u utvari govoreći: Jedan od ovih mufljuza što sede s tobom u vladi, izdaće me. Protrljam oči, pogledam malo bolje i vidim da utvara ima oblik mog duhovnog vođe kroz državne jasje i prašumu Vojislava Kosovotočivog. Gospode Bože Koštunice doktor Vojislave, pomiluj me grešnog, rekoh u velikom strahu Gospodnjem i padoh ničice, saplevši se o hrisolvuju. Utvara se ponovo ogłosi: „Čuvaj se Judinog pečata“, a potom se izgubi u fejd autu. Ovo zapisah ja, grešni dijak Zoran Lončar, nedostojan nareći se dijak, ministar za pobrkane lončice.“

Rukopis pronađen u poslanici

„Neka svakom roditelju Kosovo i Metohija budu jedna od prvih reči koje će šapnuti svom novorođenom detetu! Neka svaki ratar prvu brazdu zaore i posveti Kosovu i Metohiji! Neka svaki mladić prvi junfer koji skine posveti Kosovu! Neka prve reči koje hot-line devojka izgovori budu Kosovo i Metohija! Neka svaki budući ministar prvi kiosk koji objie posveti Kosovu! Neka prva kuća sa bazenom koju političar-patriota sagradi bude posvećena Kosovu! Neka prvi logor za evrosilince i ostalu otpadiju bude posvećen Kosovu i Metohiji! Neka prvi kamen koji pravednik baci na izdajnika bude posvećen Kosovu i Metohiji! Neka prvi ekser zaboden u šaku državnog neprijatelja bude ekser za Kosovo i Metohiju!“

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

JEVRIĆ, NEBOJŠA

JEVRIĆ, Nebojša (Bijelo Polje, 1959), militantni postmodernista, apsolutni bulatovićevac (Miodragov učenik, Momirov ratnik). U književnost je ušao 1981. objavivši knjigu proze *Crni kofer* u znamenitoj ediciji Pegaz. Iz tog Pandorinog „kofera“ se potom razvio ratni izveštaj i hušak, dugogodišnji reporter *Duge* i *Vojske Krajine*. Jevrić je u *Dugi* „pekao“ zanat sa zvezdama srpskog žurnalizma i *Chick lit*-a: Ljiljanom Habjanović-Đurović, Mirjanom Bobić-Mojsilović, Vanjom Bulićem, Duškom Jovanić i drugima. Na stranicama tog magazina, Jevrić je razvio *osobeni* stil anegdotskog skaza sa nadrealnim elementima „smeha nad grobovima“. Iako je književnu karijeru otpočeo kao pisac koji se nije mogao svrstati u „mladu srpsku prozu“, tokom ratova devedesetih je postao možda najveći baštinik pavićevske poetike iz faze *Hazarskog rečnika*. Igrajući se sa ratom, Jevrić je pomešao stvarnost i fikciju, „cinkareći“ jednog Bulatovićevog junaka (Gruban Malić) kao ratnog zločinca, da bi se to ime potom našlo na haškoj listi optuženika. Tako je nastala i njegova knjiga *Heroj na magarcu putuje u Hag* (1998). Sprdajući se sa raketiranjem Dubrovnika, Jevrić je proturao informaciju da se grad „bombarduje iz kanadera žitkom kakom“. Po toj vrsti manipulacije, postao je neka ratna preteča mirnodopskih igrarija Ilegalnih poslastičara. No recepcija njegove literature nikada nije zanemarena. O njemu su se izjašnjavali mnogi. Mirjana Bobić-Mojsilović ga je ranih devedesetih prozvala „srpskim Hemingvejem“, Ljiljana Šop ga je okarakterisala kao pisca koji „ne zna da misli, ali zna da piše“, dok ga je Mihajlo Pantić strpao u isti koš sa piscem Nenadom Veličkovićem, označivši ih kao *ratne insajdere*. Zaista, Nebojša Jevrić je jedan od najvećih insajdera rata na tlu bivše Jugoslavije. Za vreme crnogorske ofanzive u Konavlima, Jevrić je u društvu „gorskih vukova“ upao u vilu Tereze Kesovije, gde se slikao u bazenu, okičen intimnim rubljem pevačice. Momira Bulatovića je propitivao da li zna da gusla. U Kninu je pokušao da napravi snimak Frenkija Simatovića zbog čega mu je ovaj zapretio smrću. Baš u vreme otmice muslimana u Štrpcima, Jevrić se po nalogu svoje redakcije našao u Višegradu, zbog čega je 1997. saslušan kao svedok na suđenju Nebojši Ranisavljeviću iz Despotovca. Veliki je poklonik Ratka Mladića i Radovana Karadžića, koje smatra simbolima, te stoga neuhvatljivim („Kad sudbina nečija stigne do gusala, njemu je zagarantovan dug vek u ovom narodu. Gusle su starije od interneta, pomini se još u Bibliji.“). Svoju ratnu postmodernu ofanzivu nastavio je i tokom bombardovanja 1999. Na portalu www.rastko.org.yu objavio je prozu *Kokošinji rat*. Svojim kolumnama je obogatio crni spektar srpske štampe, od *NIN-a*, preko *Glasa javnosti* do *Kurira* i *Pravde*. Dve omiljene sintagme, koje sažimaju filozofiju Jevrićevog žurnalizma su „Na licu mesta“ i „Ne pucaj, brate“. Jevrić je o sebi ispleo niz anegdota, kao i priču da je u rat otišao autostopom, da je slučajno tom prilikom naleteo na Karadžića, te da je slučajno prisustvovao partiji šaha između Mladića i Filipa Moriona. Ovaj *niz slučajnosti* Jevrićevo novinarstvo pretvara u tabloidni trač, koji i dan danas funkcioniše kao respektabilno novinarstvo u jednom delu naše javnosti. S druge strane, insistiranje na *pripovedačkoj veštini*, koju je „učio od same Smrti u ratu“, predstavljalo je sumanut projekat dostizanja pisca *Crvenog petla*. Budući lišen svake humanosti, Jevrićev *smrtopis* ostaće kao paradigma književne devijacije u srpskoj književnosti Miloševićevog doba ■